

A Könyvtárostánárok Egyesületének hozzászólása

a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények név- és címerhasználatáról szóló .../2012. (...)EMMI rendelet kiadásáról c. előterjesztéshez

Egyesületünk elnöksége nagy örömmel vette, hogy a rendelet tervezete általában véve megerősíti az iskolai könyvtárak iskolai munkát és tanulást támogató eddigi szerepét.

Különösen fontosnak tartjuk, hogy 4. *A szervezeti és működési szabályzat* 4.§ 2. e pontjába bekerült az iskolai könyvtár SZMSZ-e, mely a szakmaiságot növelni fogja.

A rendelettervezet viszont egy ponton az iskolánkénti iskolai könyvtár / könyvtárszoba működtetési kötelezettségére nézve jelentős visszalépést látunk. Az esélyek egyenlősége és a hatékony kultúráközvetítés érdekében szükséges, hogy minden tanuló és pedagógus az iskolaidőben saját iskolaépületében érhesse el a könyvtár szolgáltatásait.

A rendelettervezetnek van néhány más pontja is, melyhez kiegészítést, pontosítást lenne szükséges az egyértelmű alkalmazás és a pedagógiai célok elérése érdekében. Ezek a következők:

II. fejezet a működést meghatározó dokumentumokról:

6. rész: helyi pedagógiai program

7.§ b) alá

Célszerűen szerepeltetni lenne érdemes itt a **könyvtár-pedagógia programot**.

Indoklás: Ezt a könyvtárostánárnak a tantestülettel közösen (más előírás szerint) úgy is el kell készítenie. Ez a fejlesztési terv tartalmazza az iskola minden tanórai és tanórán kívüli tevékenységre kiterjedően a könyvtárhasználóvá és olvasóvá nevelés, az információs műveltség fejlesztésének céljait, követelményeit, tartalmait, módszereit. Így elengedhetetlen része a helyi pedagógiai programnak.

21. rész: Fegyelmi és kártérítési felelősség

A 61.§-ban nem térnek ki az ingyenesen, kölcsönzés útján kapott tankönyvekkel kapcsolatos károkozásra, kártérítésre. Gondolunk itt arra, hogy a **tankönyveket** nem adja vissza a tanuló, vagy használhatatlan állapotban adja vissza. Ez iskolai és országos szinten is évente jelentős összeget tehet ki, ugyanakkor egyénileg nem éri el azt az összeghatárt, amiért érdemes lenne perre menni.

Indoklás: A kölcsönzött tankönyvek és más dokumentumok tanulóktól való visszaszedése nagy gond. Az iskola kezében nincsenek jogi eszközök, mellyel ezt a vagyont megvédhetik annak érdekében, hogy minél több tanéven át használhatóak maradjanak. Pótlásukra pedig költségvetési keret nincsen.

24. rész: A tanuló tevékenységének, munkájának pedagógiai értékelésével kapcsolatos szabályok

78.§ A tanuló bizonyítványának kiadását az iskola jelenleg sem semmilyen indokkal nem tagadhatja meg. Javasoljuk, hogy kerüljön bele: feltéve, ha az iskolától használatra kapott eszközökkel, tárgyakkal elszámolt- könyvtári dokumentumok, ingyenes tankönyvek.

Indoklás: hosszú évek óta probléma, hogy a könyvtárostánárnak, osztályfőnöknek, igazgatónak semmilyen eszköz nem áll rendelkezésére, hogy a könyvtári könyveket valamint az ingyenes tankönyveket hiánytalanul visszaadja minden tanuló, akinek tanulói jogviszony megszűnik. Éves szinten ez is komoly pénzüsszeget tehet ki!

Lásd még 61.§

VII. fejezet Iratkezelés

30. rész: Kötelezően használt nyomtatványok

A 94.§-t szükséges kiegészíteni az iskolai könyvtárra vonatkozóan is. Javasolt szöveg:
könyvtárszakmai előírásoknak megfelelő könyvtári (állomány és olvasói) nyilvántartásokhoz szükséges nyomtatványok

Indoklás: A könyvtári állomány jelentős szellemi és anyagi vagyont képez, így fontos, hogy nyilvántartásai a szakmai elvárásoknak megfeleljenek. Emellett pedig a könyvtár használata során adatokat szükséges nyilvántartani a használókról, melyek szintén meg kell, hogy feleljenek a szakmai és jogi elvárásoknak.

105.§ tantárgyfelosztással kapcsolatban

A (4) bekezdés szövegében a tanár kifejezés többes számú alkalmazása lenne indokolt.

Indoklás: Van tantárgy, melyet nem feltétlenül egy pedagógus oktat. Ilyen például az informatika, mely a NAT és a kerettantervek szerint is kétféle szaktanári kompetenciát kíván meg: informatikatanárit és könyvtárostánárit. Egyik szak képzési követelményei sem teszik lehetővé, hogy a tantárgy minden témakörét tanítsák.

X. fejezet

45. rész: A középiskolában a **közösségi szolgálattal** kapcsolatos rendelkezések

Sem a törvényből, sem ebből a rendelettervezetből nem egyértelmű, hogy a kötelező közösségi szolgálat végezhető-e a tanuló iskolájában vagy csak azon kívül. Ezt szükséges lenne egyértelműen kimondani. Ugyanakkor a 133. § 2. d) pontban kulturális és közösségi lehetőséget is felajánl, ezt mindenképpen támogatjuk.

Indoklás: Az iskolán belül is vannak olyan területek, melyeken lehet önkéntes és egyben közösségi feladatokat ellátni. Például az iskolai könyvtári programok szervezése, bizonyos szolgáltatások működtetésébe a középiskolás tanulók (különösen 10-11. évfolyamos tanulók esetén) bevonhatók.

XV. fejezet szakmai ellenőrzésről

59. rész: Az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzésben részt vevő szakértők tevékenysége folytatásának szakmai feltételei

153.§ (2) b-ben meghatározott pedagógiai-szakmai ellenőrzés szakirányait szükséges lenne kiegészíteni az iskolai könyvtári vagy könyvtár-pedagógia szakiránnyal.

Indoklás: A könyvtárostánár munkájának minősége iskolatípusok mentén nem különbözik jelentősen. A minőségi mutatók, a módszertani, szakmai fejlesztés irányai nem elsősorban ezek mentén jelölhetők ki. Másrészt a könyvtárostánár munkájának, és pedagógiai munkájának megítélése is igényel könyvtárszakmai ismereteket, hiszen munkája nemcsak, nem elsősorban foglalkozásokban testesül meg.

A nevelési-oktatási intézmények kötelező felszerelésére vonatkozó szabályok

63. rész: Az eszköz- és felszerelési jegyzék

161.§ (2) „Ha a nevelési-oktatási intézmény több feladatellátási helyen működik, a kötelező eszköz- és felszerelési jegyzékben meghatározottakat nem kell minden feladatellátási helyen teljesíteni, feltéve, hogy azok a tanulók, akiknek a feladatellátási helyén az adott helyiség, eszköz, felszerelés nem áll rendelkezésre, aránytalan teher és többletköltség, továbbá az egyenlő bánásmód követelményének sérelme nélkül igénybe tudják venni azokat a másik feladatellátási helyen.”

Álláspontunk szerint a könyvtár hiánya egy iskolaépületben mindenképpen sérti az egyenlő esélyeket. Lásd bővebben a 2. melléklettel kapcsolatban.

64. Az iskolai könyvtár működésére, eszközeire, felszerelésére vonatkozó szabályok

164.§ (2) Szövegszerű módosító javaslat dőlt betűvel:

„A **nyilvános könyvtár** iskolai (kollégiumi) könyvtár feladatait is elláthatja, ha e tevékenységre az alapító okirata feljogosítja, továbbá iskolai (kollégiumi) könyvtárostanárt, -tanítót alkalmaz, és megfelel az e rendeletben és *más közoktatási jogszabályokban* meghatározott követelményeknek.”

Indoklás: Az iskolai könyvtár működését, a könyvtárostanár alkalmazását, munkáját nemcsak e rendelet, hanem az Nkt. és több más közoktatási rendelet is szabályozza.

164.§ (2) alá javasolt **a)** pont:

Nyilvános könyvtár akkor láthatja el iskolai (kollégiumi) könyvtár feladatait, ha a **más helyen** való működés nem ró a tanulókra és pedagógusokra aránytalan terhet és többletköltséget, a könyvtári órák megszervezése nem akadályozza az órák rendjét, továbbá az egyenlő bánásmód követelményének sérelme nélkül igénybe tudják venni a szolgáltatásokat.

Indoklás: Alapvető követelmény, hogy egy iskolai könyvtár alkalmas legyen egy osztály egyidejű tanórai foglalkoztatására. Ehhez viszont nemcsak megfelelő terek és bútorzat szükséges, hanem a könyvtár rövid időn belül való megközelíthetősége is. Egy tanórák közötti szünetben nem megközelíthető könyvtárban az iskolai tanórai rend megzavarása nélkül nem szervezhető óra.

165.§ (1 b) Az alábbi kiegészítés szükséges:

„legalább háromezer **könyvtári dokumentum** megléte” a törzsgyűjteményben (esetleg így fogalmazva: a különgyűjtemények nélkül)

Indoklás: A meghatározott dokumentumszám valóban a szükséges minimum. Vagyis ezeknek valóban az iskolai tájékoztatást, a forrásalapú tanulást kell támogatniuk, ahhoz, hogy a könyvtár betölthesse funkcióját. Amennyiben ebbe beleszámolhatók a különgyűjtemények, vagy nem a főgyűjtőkör, vagyis a törzsgyűjteménybe tartozó dokumentumok is, akkor a minimum meghatározása értelmét veszti, nem a célját éri el. Különgyűjtemények melyek fontosak, de nem az alapfeladatokat támogatják: iskolatörténeti gyűjtemény, muzeális gyűjtemény, tankönyvtár stb.

167.§ (3) e) Az alábbi felesleges ismétlés törlése szükséges:

~~„a nyitva tartás, kölcsönzés idejét - a nyitva tartás és a kölcsönzés módját és idejét,”~~

167.§ alá javasolt **(5)** bekezdés:

Az iskolai (kollégiumi) könyvtárban **könyvtáros asszisztens** az lehet, aki legalább középiskolai végzettséggel és legalább középfokú könyvtárosi szakképesítéssel rendelkezik. A könyvtáros asszisztens a könyvtáros tanár irányításával közreműködik az állomány nyilvántartásba vételével, a raktári rend fenntartásával, az állomány megóvásával, a dokumentumok könyvtári szerelésével, adatbevitelével

kapcsolatos feladatok ellátásában, továbbá elláthat minden olyan feladatot, amely megfelel a szakmai végzettségének.

Indoklás: Ez a rendelet jelenleg érvényes változatában szerepel. Fontos, mert egyértelműen kimondja az alkalmazás feltételeit, és behatárolja az általa végezhető könyvtárszakmai feladatokat. Hiszen pedagógus végzettség hiányában, nem minden iskolai könyvtárban végzendő feladatot láthat el.

2. melléklet kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről, 2. iskola I. helyiségek

17. könyvtár (adattár, klub)

Az **adattár** kifejezést törölni javasoljuk.

Indoklás: Nem egyértelmű, hogy mit érthetünk adattár alatt. A könyvtárak sokféle adattárat vezethetnek és sokféleképpen az elérését biztosíthatják. Nem szükséges ezt külön feltüntetni és az értelmezést is zavarja.

A **klub** kifejezést is törölni javasoljuk.

Indoklás: Minden könyvtár egyben közösségi tér is. vannak olyan szolgáltatások, funkciók is, melyek hasonlítanak a klubokéra. De ez nem egyenlő azzal, hogy a könyvtár klubként üzemel. A könyvtárban szellemi és anyagi értékeket őriznek, melyek iránt a könyvtárostánár anyagi felelősséggel tartozik, így a helyiségek az ő jelenléte nélkül nem vehetők igénybe. Másrészt a klubtevékenység szükségszerűen alapzajjal jár, ami az egyterű iskolai könyvtárakban zavarja az alapszolgáltatásokat (olvasás, tanulás). Azt pedig a rendelet nem írja elő, hogy egy könyvtárnak több olvasói helyiséggel kell rendelkeznie.

Vagyis a klub fontos tere egy iskolának, de nem mosható össze sem szakmai, sem anyagi okok miatt.

kötelező

„Általános iskolában, gimnáziumban, továbbá a szakközépiskolában, **szakiskolában**, ~~ha általános műveltséget megalapozó évfolyama van,~~” Az áthúzott részt törölni javasoljuk.

Indoklás: A könyvtár állománya és szolgáltatásai a szakma tanulásához, a szakoktatók felkészüléséhez, a szakiskola vezetéséhez is szükségesek. Továbbá szakmai tankönyvei a szakiskolásoknak is vannak. Emellett a tanuláshoz szükséges alapvető kézikönyvek és informatikai szolgáltatások a szakiskolai tanulók számára különösen fontosak lehetnek, hiszen feltehetően nagy arányban vannak köztük kulturálisan is hátrányos helyzetű fiatalok, akik csak az iskolában találkozhatnak könyves környezettel.

iskolánként 1

Módosító szövegjavaslat: iskolánként és 100 tanulónál nagyobb tagintézményenként, telephelyenként, feladatellátási helyenként 1

Indoklás: A melléklet magyarázó bevezetése szerint (és 161.§) az iskolánként 1, az intézményt jelent és nem feladatellátási helyet. Vagyis a település, kistérség különböző pontjain működő tagintézmények, telephelyek nem mindegyikén kötelező a könyvtár. Vagyis nem minden tanulónak és pedagógusnak van lehetősége, esélye használni, könyvtári órát tartani, a tantervben előírt könyvtárinformatika tananyagot elsajátítani. Ez **visszalépés** az eddigi szabályozáshoz és gyakorlathoz képest. A legtöbb tagintézmény és nagyobb telephely jelenleg működtet könyvtárat. Ez a szabályozás viszont lehetővé teszi ezek megszüntetését. Ezek tovább működtetése közel sem akkora költség, mind későbbi újraalapításuk. Továbbá jelenlegi fejlettségi szintjükön is sokban járulnak hozzá a pedagógiai munkához, az iskolai értékközvetítéshez.

Kimaradt a helyiségek felsorolásából a **könyvtárszoba**. Ezt szükséges visszahelyezni. könyvtárszoba -iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1- ha nem előírás az iskolai könyvtár vagy az iskolai könyvtári feladatokat nyilvános könyvtár látja el;

Indoklás: A mindennapi pedagógiai munkához a pedagógusoknak szükségük van könyvtári dokumentumokra, ezeket az iskolán belül kell tudni biztosítani ahhoz, hogy használatuk, használatásuk ne rójon a pedagógusra túlságosan nagy terhet. Míg az órákra való felkészülés és a tájékozódás folyhat esetleg

az iskola más épületében, az órák megtartásához szükséges szemléltető eszközök (albumok, videó- és hanganyagok) nagyobb példányszámban szükséges források (feladatgyűjtemények, szöveggyűjtemények, kötelező olvasmányok, térképek) nem szállíthatók folyton az iskola épületei között.

II. helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai:

11. Könyvtár

A 119. sor két részre bontandó:

könyvtárosi számítógép internet hozzáféréssel, perifériákkal - a könyvtárban alkalmazott dolgozók létszámának megfelelően

olvasói számítógép internet hozzáféréssel, perifériákkal - 2

Indoklás: A könyvtári nyilvántartásokhoz, a könyvtári munkafolyamatok végzéséhez, a tájékoztatáshoz, a szakmai kapcsolattartáshoz elengedhetetlen a számítógép és az internet.

Számítógépet viszont az olvasók (tanulók, pedagógusok) számára is biztosítani kell, hiszen azon érhető el a katalógus, továbbá szükséges az információkereséshez és a könyvtár elektronikus dokumentumainak, az interneten elérhető oktatóanyagok, ismeretterjesztő források megtekintéséhez is. Annak segítségével tanítható a katalógushasználat, fontos információkeresést és alkotást segítő eszköze a könyvtári óráknak, projekteknek. A könyvtáros számítógépe viszont nem adható át tanulói használatra, hiszen a nyilvántartások nem minden adata nyilvános, és biztonságuk különösen fontos.

A minimálisan 2 számítógép meghatározása alapvetően nem ró többletterhet az iskolákra, hiszen ez nem feltétlenül csak vásárlással, hanem sok esetben átcsoportosítással, a gépek elhelyezésének újragondolásával is megoldható.

További észrevétel az egyes tárgyak tanításával kapcsolatban

A Nkt. 3. melléklete határozza meg a pedagógusok szakképzettségi követelményét. Ez kimondja, hogy az egyes iskolafokokon a tantárgynak megfelelő szakos tanári diplomával lehet tanítani.

Ez a rendelkezés nem alkalmazható minden esetben egyértelműen. Az informatika tantárgy esetén például ez informatikatanári diplomát jelent. Az informatika műveltségterület és tantárgy viszont tartalmazza a könyvtári informatika területet, melynek tanítása a könyvtárostanár kompetenciája. (Az informatikatanárok képzési követelményei nem tartalmaznak ezzel a területtel kapcsolatos tartalmakat.) Ez a probléma fennáll a magyar nyelv tantárgyba integrált könyvtárhasználati követelmények esetén is. Sajnos mindez nemcsak elméletben, hanem az eddigi gyakorlatban is problémát okozott.

A fentiek alapján célszerű lenne ezen rendelet valamely pontján iránymutatást adni az ilyen helyzetek megoldására, mely bizonyosan más integrált tantárgyak esetén is fennállhat.

Köszönjük, hogy a készülő rendelettervezethez kérték a Könyvtárostanárok Egyesületének szakmai véleményét!

További sikeres munkát kívánunk, tisztelettel:

Dömsödy Andrea
alelnök

Szokmári Klára
elnök

Budapest, 2012. július 20.